

CSENGERY ADRIENNE

Utóhang a POSZT válogatásához

Végignézve százharminc színdarabot, első érzésem az örömé: milyen gazdagok vagyunk! Mennyi remek előadás! Mennyi nagyszerű alakítás! S végre láthattam is jó részét az évad bemutatóinak – sőt, kötelező volt megnézmem. S ahogy közeledett a döntés napja, úgy váltam egyre csüggedtebbé: hogyan tudok ebből a tengerből mindössze tizenkettőt kiválasztani? Végül kisírtam tizenötöt, de már akkor elhatároztam, hogy a többről is írni fogok: nehogy azt gondolja valaki, hogy csak ennyi fesztiválra érdemes előadás volt. Természetesen minden darabról még az előadás éjjelén jegyzetet készítettem. Az idő előrehaladtával aztán rendre visszaolvastam a jegyzeteimet, s jólesően állapítottam meg, hogy néhány szó tökéletesen földéli bennem a látottakat. Hogy mégsem a szabályos naplóformát választottam, annak az az oka, hogy e helyütt nem akartam olyan darabról beszámolni, amelyik nekem nem tetszett.

Így ingyenc módjára csak a finomságokat sorjázom.

A KIMARADTAK

Mindenekelőtt a temesváriak Frunza rendezte *Hamlet*-jét sajnálom Balázs Attila főszereplésével. Ennek láttán fogalmazódott meg bennem az igény: lehetőleg olyan darabokat kell meghívnom, amelyek a színházművészet előrehaladását igazolják. Ez lehetett volna a példa! Csakhogy olyan rendezői elképzelést kellett volna megvalósítani, amelyhez Pécsen nem voltak meg a feltételek – s a mintegy hét és fél millió pluszpénz sem. Így fájó szívvel és némi lelkifurdalással kénytelen voltam elállni az ötlettől, hogy a legprogresszívebb határon túli magyar színház egyik darabját a magyar szakma és a pécsi közönség is láthassa. Talán majd máskor – máshol!

Jacques vagy a behódolás
(kolozsvári Állami Magyar Színház)

theater.hu ilovszky Béla felvétele

	A TALÁLKOZÓ VERSENYPROGRAMJA			
	NAGYSZÍNHÁZ	KAMARASZÍNHÁZ	SZOBASZÍNHÁZ	EGYÉB HELYSZÍNEK
Június 3. Csütörtök	18.00 Roberto Zucco Új Színház	18.30 Három madár Móricz Zsigmond Színház, Nyíregyháza		21.00 Siráj Krétakör Színház CIVIL KÖZÖSSÉGEK HÁZA
Június 4. Péntek		21.30 Fekete tej Katona József Színház– Dunaújváros		21.00 Siráj Krétakör Színház CIVIL KÖZÖSSÉGEK HÁZA
Június 5. Szombat	17.00 Csak egy szög Csiky Gergely Színház, Kaposvár	21.30 Fekete tej Katona József Színház– Dunaújváros		
Június 6. Vasárnap	17.30 Csak egy szög Csiky Gergely Színház, Kaposvár	18.00 Theomachia Bárka Színház		21.00 Macskajáték Pécsi Harmadik Színház PÉCSI HARMADIK SZÍNHÁZ
Június 7. Hétfő	18.00 Buborékok Nemzeti Színház, Budapest	17.30 Via Itália Újvidéki Magyar Színház	19.00 A Herne Férke faterja Hevesi Sándor Színház, Zalaegerszeg	
Június 8. Kedd	18.00 Buborékok Nemzeti Színház, Budapest	21.00 Ivanov Katona József Színház	18.30 A Herne Férke faterja Hevesi Sándor Színház, Zalaegerszeg	
Június 9. Szerda	20.00 Jacques vagy a behódolás Kolozsvári Állami Magyar Színház	19.00 Ivanov Katona József Színház		
Június 10. Csütörtök	19.00 Jacques vagy a behódolás Kolozsvári Állami Magyar Színház	17.30 A Karamazov testvérek Szigligeti Színház, Szolnok 21.00 A mikroszkóp fantomja Mikroszkóp Színpad		
Június 11. Péntek	19.00 A kaukázusi krétakör Vigszínház	18.00 A mikroszkóp fantomja Mikroszkóp Színpad 21.00 A Karamazov testvérek Szigligeti Színház, Szolnok		
Június 12. Szombat	20.00 Díjkiosztó gálaest			

Életem egyik legnagyobb színházi élménye volt *A szarvassá változott fiú* Vidnyánszky Attila rendezte előadása Beregszászon, az általa alapított színház fennállásának tizedik évfordulóján. A rendező megálmodta darab csodálatos vízió: látomás és asszociáció egy verses oratórium ürügyén. Rendkívüli társulat, rendkívüli, Vidnyánszky válogatta zenék; kimagasló Trill Zsolt és Töröcsik Mari kettőse. De ez az előadás se jöhet Pécsre – szerencsére a stúdió- és kamaraszínházak ez évi fesztiválján már nyert egy fődíjat! –, ezért Vidnyánszkyknak egy másik rendezését választottam. De talán lesz lehetőség a Tettyei Szabadtéri Színpadon *A szarvassá változott fiút* is bemutatni.

Gogol *Egy örült naplójának* Sopsits Árpád rendezte, Bertók Lajos játszotta kamaraszínházi előadásában a szívszorító színészi alakítás mellett egészen rendkívüli volt, ahogy a rendező az előadás szerves részeként használja a kamerát. De mint utóbb megtudtam: ez a páros már nyert épp a POSZT-on díjat, így lemondtam rólok, s helyettük olyan kamaradarabot vá-

lasztottam, amelynek előadása még nem volt díjazva.

Szophoklész *Antigonéjának* Bocsárdi László rendezte sepsiszentgyörgyi előadásáról ezt jegyeztem fel: „Remek rendezés! Korszerű, humoros, de katartikus. Jól játszószák. Remek Antigoné!” De mivel csak két határon túli előadás mehet a fesztiválra, ez harmadikként már nem fért a programba. Csak remélhetem, hogy talán a határon túli színházak fesztiváljára bevalogatják.

Hasonló sors várhat Beckett *Játékára* is, amelyet Tompa Gábor rendezett. A szerző eredetileg hangjátéknak szánta – ezért olyan rövid, mindössze harmincöt perces. Remek a feldolgozás, ötletek a díszletek, igen jók a színészek ebben a részben Thália-produkcióban. Ha lenne pénz a jogdíjakra, biztosan elférne még vagy két hasonló mellette. Szerencsére Tompa Gábornak lesz egy másik rendezése a fesztiválon, a *Jacques vagy a behódolás*.

Weöres *Holdbeli csónakosát*, a Nemzeti Színház produkcióját így ajánlotta figyelmembe Jordán igazgató: ezt nyugodtan nézheted, a rengeteg technika miatt úgy-

sem fér el Pécsre. Pedig Valló Péter igazán mesés, látványos, vicces darabot rendezett Melis László kitűnő zenéjével, nagyon jó alakításokkal. Weöres Sándor darabjainak általában nincs szerencsénk a színházakkal, ezért is olyan öröm ez a kedves előadás.

A Krétakör Színház meglepő helyszínén, a hajdani Vidám Színpad stúdiószínházában talált új otthonra, legalábbis a *Mizantrop*val, Molière Petri György fordította, különös hangulatú vígjátékával. A darab szereplői eredetileg férfiak és nők, cselekménye számunkra ma már nem igazán átélhető veszekedések, pletykák, féltékenységek közepette zajlik. Schilling Árpád azonban férfiak közé helyezte a darabot, ahol a különös közeg egészen új, aktuális, megoldatlan gondokat vet föl, közel hozva hozzánk a molière-i világot. Az előadás nagyon jó, a zene is és Csákányi Eszter is, az egyetlen női szereplő. Schilling másik rendezését, a *Sirájt* azonban még jobbnak éreztem, ezért azt választottam.

És még egy nagy adósság: a *Kései találkozás*, Arbuzov hajdan Tolnay Klári és Men-

Simaratóró

Csak egy szög (kaposvári Csiky Gergely Színház)

sáros László által sikerre vitt darabja, amely most is két színészfejedelem, Töröcsik Mari és Garas Dezső „jutalomjátéka”: finom, fátalos, mégis színes és eleven, Alföldi Róbert hihetetlenül gyöngéd rendezésében. Sírni valóan gyönyörű! Sajnos azonban Garas egészségi állapota nem teszi lehetővé a vendégjátékot.

OFFOK FELSOROLÁSA

Láttam egy remek gyerekszínházi előadást is, a *Médea gyermekeit*, Novák János rendezésében. A produkció nagyon szellemesen helyezi Euripidész drámáját mai, panelházi környezetbe, fennkölt nyelvezetét köznapig gyerekbeszéddel ötvözi. Jó szituációk, bátor megoldások, kitűnő színészi alakítások jellemzik, de ami a legjobban megragadott, az a hetvenperces előadást követő workshop a gyerek nézőknek, akik a saját szavaikkal újra eljátszották a darabot, amely így a sajátjuk lett. Mivel ez nem lehetett fesztiválprodukció, az offra ajánlottam. Remélem, ott menni fog.

Volt még egy érdekes, előremutató nemzetközi produkció, a *Pantagruel sógora*, a román Silviu Purcarete többnyelvű rendezésében. Rabelais nyomán kollektív improvizációra épülő ötletes, humoros akciójáték, főként mozgással. Mivel nem köthető egyetlen magyar vagy határon túli színházhoz sem, valódi nemzetközi produkció, nem Pécsre való. Kár! És egy figyelemre méltó kétnyelvű, magyar–angol előadás: az *Idegének – Foreigners*, inkább improvizatív stílusjáték Éry-Kovács András rendezésében, a Kolibri Pincében. Talán ez is mehet az offra – ajánlottam.

Még egy off: Ovidius alapján az *Isten gyermekei* a Vigszínház stúdiójában, Hegedűs D. Géza rendezésében. Hegedűs lényegében a saját egyetemi osztályával játszat görög mitológiát.

Még egy határon túli színház: Marlowe *Doktor Faustus tragikus históriája* című műve, a román Mihai Măniutiu rendezésében, a Kolozsvári Magyar Színházban. A reneszánsz darab rendkívül modern, de egyszerű rendezésben elevenedik meg. Nagyszerűek a szereplők, remek a zene. Bogdán Zsolt kiemelkedő mint Faustus. Persze ez is túl volt már a kereten. Talán Kisvárdán majd belefér. Jó lenne!

Hogy az offokat tovább soroljam: Tamási *Énekes madara* Debrecenből. Itt a legjobbak a gyerekek, a kórus nemcsak nagyon szépen énekel, a játékban is van funkciója.

Shakespeare *Periclese*, az R. S. 9. Balkay Géza rendezte előadásában, félmotör és amatőr szereplőkkel, kitűnően eltalált stílusú „szegény színház” – Lábán Kati remek narrációjával, díszletek és jelmezek nélkül; mindent a fantáziára bízó, igazi shakespeare-i szellemi „beavatott színház”!

Ibsen: *Nóra*, szintén az R. S. 9.-ben, Baráthy György Artéria társulatának befogadott színházaként. Különös felfogású, egyrészesre húzott verzió: kiirtva minden „ibseni” pa-

tetikus szakasz. A legjobb Sáfár Kovács Zsolt ironikus, tragikomikus alakítása, a doktor, azaz a halál szerepében.

A Merlin Kamaratermében fellépő Zugszínház igazi off színház. Alternatív amatőrök Hollós Péter rendezésében, Franz Kafka *A perében*. Megpróbálkoznak az egyéni iróniával.

Majdnem kifejejtettem az offra javasoltak közül a *Moll Flanderst*, Kovács Kriszta remek rendezését, amelyben a kicsi társulat színészei rengeteg szerepet eljátszanak, egyforma lelkesedéssel és fegyelmezett pontossággal, humorral énekelve és táncolva. Nekem különösen kedves volt a korabeli, XVII. századi élő zene! S végezetül még egy „off-gyanús” előadás: a Honvéd Művészegyüttes fanyar, humoros, improvizatív, revelatív *Bozgorok*-ja.

EGYÉNI ALAKÍTÁSOK, RENDEZÉSEK

Az alakítások közül kiemelkedik Szervét Tibor Edward Albee *Szilvia, a K.* című drámájának férfi főszerepében, valamint Gálffi László mint Petruchio *A makrancos hölgy* Madách kamarabeli változatában, s ugyanott Ionesco *Különórájában*.

Ugyancsak kiemelkedő alakítást nyújt Gáti Oszkár a győri *Ványa bácsi* és az Ács János rendezte *A nép ellensége* című Miller–Ibsen-darabban – amely díszletének méretei miatt nem fér el Pécsen.

Ács János mint színész is remekel Alföldi Róbert Pasolini *Teorémjáték* alapul vevő *Holnap érkezem* című drámájában. Izgal-

mas, mozgalmas, mint egy képregény, a Csiszár Imre díszleteiben és rendezésében színre kerülő Molière-darab, a *Don Juan*, amelyben érdekes Nemcsák Károly címszerep- és Szegedi Dezső Sganarelle-alkitása. Ugyancsak Szegedi Dezső a legjobb a miskolci *Az öreg hölgy látogatásában* – bár itt Hernádi Judit is tetszett. A zalaegerszegi *Az öreg hölgynek* viszont Eperjes Károly a valódi főszereplője. Még egy pompás színészi alakítás: számomra fölfedezés számomba menően új színész Lapis Erika a debreceni színházban O' Neill *Boldogtalan holdjának* Josie-szerepében.

Bevallom, meglepett, hogy Füst Milán *Margit kisasszonya* milyen modern darab! S milyen jók a szereplők a Honti György rendezte előadásban: Bajcsay Mária egy kicsi szerepben, Helyey László mint főnök és különösen Bíró Krisztina mint Margit kisasszony csodás! Ugyanő egyáltalán nem játszik angyalt Martin McDonagh *Piszkavas* című drámájában, amelyben Béres Ilona is remekül alakít egy gonosz öregasszonyt. *Picasso kalandjai* – mindenki a remek ritmusú, humoros filmre gondol, pedig igazi színházról van szó. Még azt is megkockáztatom, hogy jobb, mint a film. Elsősorban a Picassót játszó Gyuriska János jóvoltából.

Kiemelkedő rendezés Galambos Péter *Szeget szeggel*-je – érdekes, modern, de következetes. Ötletes díszletek között. A 4 x 100 a szerző, Egressy Zoltán saját rendezése a Merlin Színházban, amely nem akar többet, mint amennyi a darabban van: nem tetszeleg a női lélek rejtelmeinek feltárással. Osborne: *Dühöngő ifjuság*. Thália Stúdió, rendezte Almási Éva. Milyen fiatal még ma is ez a darab! Ha a rendező ennyire eltalálja a figurákat. *Sweet Charity* – Operett Stúdió, rendezte Alföldi Róbert. Amíg musical, nagyon jó, karakteres, remek az élő zene és a díszlet. Amikor melodramává válik, Alföldi se tud vele mit kezdeni.

Még egy McDonagh, Kaposváron, rendezte Ascher Tamás: *Az inishmore-i hadnagy*. Jó a rendezés, tetszett a díszlet és az „utazó” zenekar, az élő zene! Ruszt József veszprémi *Galileije* – Németh László csaknem mondhatatlan dialógusaival – főként a darab első részében kiváló rendezői törekvést tükröz, Szalma Tamás s a feleség kicsi szerepében felcsillanó Meszléry Judit ezt megvalósítani látszik. De csak ők. Sam Shepard: *Hazug képzelet* az Új Színház Stúdiósínpadán. Rendezte Sopsits Árpád. Jó színészvezetésű, szürreálba hajló, realista, zenei szerkesztésű darab.

Nagyszerű Györgyi Anna, Bánsági Ildikó, Nagy Mari, Király Levente, csaknem mindenki. Kár, hogy a mű nem több diva-

tos bulvárdarabnál. Végül a két „nagyágyú”: Spiró *Koccanása* Zsámbéki Gábor rendezésében, valamint Bodó Viktor és Vinnai András darabja, a *Motel* – amit kétszer is megnéztem, de még mindig túl hosszúnak találtam. Pedig a rendező Bodó Viktor és a színészek megteszik a magukét!

A NAGYSZÍNPADI MŰVEK

Zsótér Sándor új, puritán színháza már nem meglepetés. Igazából a *Medea*, a tavalyi POSZT-on fődíjas Radnóti színházi produkció is ilyen volt. A színészek kizárólag a teljesen lecsupaszított, gyönyörű szöveg értelmezésére, megértetésére s ezen keresztül a legteljesebb belső azonosságra hagyatkoztak. Hasonló törekvés vezette Zsótért például Vörösmarty *Csongor és Tündéjének* rendezésekor is, amikor a mind ez idáig hűvösnek, előadhatatlannak minősített „könyvdrama” a gondolatok, víziók felől közelítve megtelt tartalommal, költészettel, noha a színészek jóformán el se mozdultak a helyükről. Ehelyett azonban másik Zsótért választottam.

A *kaukázusi krétakör* voltaképpen két meséből áll: az első Gruse és a megmentett kislány története, a második a tulajdonképpeni *Krétakör*-monda. A szoros összefüggést Gruse és a kislány jelentik. Gyönyörű gondolat a gyerekkórus szerepeltetése, az eredeti, Paul Dessau komponálta zene megszólaltatásával, amelyet mennyei tisztasággal énekelnek, több szólamban, karmester nélkül a Magyar Állami Operaház Gyerekkórusának tagjai, akik a játékban is tevékenyen részt vesznek: például élő hidat alkotnak a zajló folyón átkelő Gruse és a kislány számára. A Grusét alakító Básti Julit, bevallom, hosszú évek – talán a *Három nővér* Másája – óta nem láttam ilyen hitelesnek, átéltnak és természetesnek, s eddig az sem derült ki róla, hogy milyen gyönyörűen tud énekelni! Számomra óriási élményt nyújtott az összes negatív női figura szerepében Harkányi Endre is. Venczel Vera pedig felülmúlta saját egyszerűségét is. Börcsök Enikő Acdakja a *Krétakör* történetének „mozdulatlan mozgatója”. Itt újra megjelennek a gyerekek is, új szerepben. Egyébként nincs „gyerektépés”, minden Acdak bölcsességét dicséri. S természetesen a rendezőt, Zsótér Sándorét, aki megszerettette velem Bertolt Brechtet.

Csiky Gergely *Buborékokja* egészen más világ. Már a százharmincadik előadásnál tartottam, amikor elkezdtem félni, hogy a sok kiválóbbnál kiválóbb kamara- és stúdiódarab mellett nem lesz elég nagyszínpadi produkció ebben az évben! Ekkor jött a Nemzeti előadása. S egy újabb meglepetés: a már „leírt”, XIX. századi, poros műemlék színházról kiderült, nem is olyan poros, inkább élettel teli, aranyos vígjáték – csak jól kell eljátszani. Jordán Tamás és Töröcsik Mari játékmesteri irányításával még a legkisebb szerepben is odaillő „játékos személyek” vannak, a főszerepekben pedig Udvaros Dorottya és Blaskó Péter excellál. Amúgy ez a produkció is kamaraszínpadra készült – de a díszletek miatt szerencsére jobb lesz nagyszínpadon.

Roberto Zucco, az elmebeteg tömeggyilkos az Új Színházban. Vidnyánszky Attila rendezése képes hősét megszerettetni, úgy, hogy végig neki drukkolunk, noha a szemünk látára gyilkolja meg minden ok nélkül az anyját, a szeretőjét, öl halomra ártatlan embere-

A Mikroszkóp fantomja
(Mikroszkóp Színpad)

ket, míg őt is utoléri a vég. De hát ez is a színház csodája! Meg persze a kitűnő Trill Zsolté, Kovalik Ágnesé, Bánsági Ildikóé, Takács Kataliné és a többieké.

A *Csak egy szög* zenés, táncos tragikomédia, abszurd cigánytörténet. Jó hosszú, mégsem unjuk, mert egy percre sem csökken a feszültség, amelyet nem az egyéni színészi alakítások minősége, hanem a TÁRSULAT Mohácsi János irányította feszült, improvizatív, egységes játéka, zenélése, táncolása tart fenn. Bárcsak több hasonló élményszerző együttesünk volna!

A *Sírój*. Minden díszlet, jelmez, maszk és világítás nélküli „szegény színház”, még az „ly” is luxusnak számít a „sírály” szó végén. Van ezzel szemben pontosan végigelemzett, lefegyverzően fegyvelmezett, lángolóan expresszív színészi jelenlet, amely karakteres, egyéni – Csákányi Eszteré különösen átél, sőt megélt, egy csöpp festék, frizura, ruhaköltemény igénybevétele nélkül.

Végül a *Theomachia*. Azt írtam, hogy a magyar színpadok nem kényeztették el Weöres Sándort, talán ezért is olyan emlékezetes számomra ez az előadás. Pedig annak idején – 1970 táján – velünk, vagyis a Szkéné akkori társulatával Keleti István mutatta be először a darabot, természetesen egészen más, de nem rosszabb minőségű fölfogásban. Ez a mostani előadás egyfajta barbár rítus és szurreális látomás egyszerre, Béres Ilona háborzongató Kronosz-alakításával, mintegy bevezetés a görög, azaz az európai mitológia születésébe – befejezésül a Dob és táncsal, Sály László és fia, Sály Bánk dobütéseivel.

A KAMARADARABOK

Számunkra ismeretlen, ezért fölfedezés-számba menő darab a *Via Itália* a szintén ismeretlen újidéki színésznő, Mezei Kinga rendezésében, aki a díszletet is tervezte. Egy éppen csak végzett és egy végzős színészosztály játssza az összes szerepet, egy „öreg”, azaz negyvenéves színész közreműködésével. Ebben a színházban ugyanis nincs középgeneráció, ami ez esetben kifejezetten előnyös – máskor nem annyira. Talán a szereplők fiatalsága miatt engem az egész előadás Wedekind *Tavaszbredésére* emlékeztetett. Gyönyörűen beszélnek és mozognak ezek a szinte még gyerek színészek. Pedig a díszlet csak nehezíti a dolgukat. Tragikomédia ez is, tele költészettel és filozófiával. Én nagyon szerettem!

Tompa Gábor, a Kolozsvári Magyar Színház főrendezője, aki rendszeresen dolgozik szerte a világban; neve ismerősen cseng minden színházszerető ember fülében. A fesztiválra egy számomra eddig ismeretlen Ionesco-darabot választottam tőle, *Jacques vagy a behódolás* címmel. Ter-

Koncz Zsuzsa felvétele

Fekete tej (Kamra)

mészetesen ez is tragikomédia: vidám jelenetek vezetnek a lázadó hőst a mindenkinek való megfeleléstől, azaz a tökéletes konformizmustól a tragikus ellátiasodás felé. Csodálatos színészi alakításokban gyönyörködhetünk, például a korelnököt, a kilencvenedik évét betöltött, de még ma is aktív, tökéletes szellemi és fizikai erőnlétben játszó Senkálzky Endrét és a hetvenöt éves Mende Gabyt látva – aki civilben a rendező híres, marosvásárhelyi színésznő édesanyja.

Dosztojevszkij: *A Karamazov testvérek*. Telihay Péter rendező fölfogásában. Mindössze négy színész játssza az összes szerepet egy rókabunda föl-le vételével – így világossá válik, hogy bármelyik fiú képes lenne az apagyilkosságra, hiszen mindegyikük Fjodor Karamazov leszármazottja, annak egy-egy felnagyított tulajdonságával. Telihay tehát saját koncepcióját követi a szerepek csereberéléssel – csakhogy ezúttal igen átgondoltan, nem önkényesen és nem is túl didaktikusan.

Csehov: *Ivanov*. Ascher Tamás szinte tökéletes rendezésében. A díszlet ezúttal egy lepusztult „művelődésiház-féle”, amely hol a gróf, hol Ivanov kamrája, de az esküvői jelenet is itt játszódik. Hiszen minden már a múlté, az enyészeté, ahonnan nincsen visszaút, ahogyan Ivanov drámájából sincs. Jobbnál jobb színészi alakítások győznek meg a rendszer végérvényes, visszafordíthatatlan bukásáról. Emlékezetes Fekete Ernő néhány pillanata – például az öngyilkossága vagy a szintén csodálatos Ónodi Eszterrel való békülési jelenete. De sorolhatnám a többi kiváló alakítást is: mindenekelőtt Máté Gábor grófját, Szirtes Ági, Bezerédi Zoltán és Szantner Anna egyéni rajzolatú figuráját, de akár az összes többi színészt is – beleértve Czákó Klára púpos vénlányát. Ascher Tamástól operarendező korában azt tanultam, hogy a színészi alakítások mindig a rendezőt minősítik. Ezúttal is.

Háy János: *A Herner Ferike faterja* Zalaegerszegen. Közmunkán sínylődő, alkoholisták munkások a hősei Háy Jánosnak, akik meglehetősen szabadszájúan szidják az épp aktuális szidni-, illetve csak pletykálnivalót, míg be nem következik a valódi tragédia, amely némiképp a várost is, a haverokat is átrendezi. Elképesztő természetes egyszerűség jellemzi a színészeket, akik mintha csak a saját sorsukat élnék. Kitűnő persze az alapanyag is, Pinczés István hasonlóan kitűnő rendezésében.

Joanna Laurens: *Három madár*. Görögtragédia-parafraízis, töredezt szöveggel, több mozgással, mint beszéddel. Hallatlanul szuggesztív dráma, sok-sok vérrel, korszerű fölfogásban, remek TÁRSULATTAL – talán a legfiatalabbakkal Nyíregyházáról –, Forgács Péter elsőrangú rendezésében. Egy „új ógörög” darab fölfedezése – örömmünkre.

Örkény István: *Macskajáték*. A Pécsi Harmadik Színház első osztályú rendezésében és alakításaival. Mondhatom, már sok *Macskajátékot* láttam, de ilyen, minden ízében kíválót még nem. Vári Éva olyan Orbánné, akihez hasonlót mindannyian szeretnénk ismerni és szeretni, olyan szeretetre méltó. Hozzá hasonló a nővére, a mindvégig a színpadon látható „kedves Giza”, Szakács Eszter, sőt a Paulát megszemélyesítő Tordai Teri is – aki után egyenesen kiabált a szerep. De ne feledkezzünk meg Töreky Zsuzsa tüneményes, drámai Egérkéjéről sem. Vincze János remek színpadán minden elfér, s ő is rendezte a pompás előadást. Mondanom sem kell, ez is tragikomédia a javából!

Sas József: *A Mikroszkóp fantomja*. Bizonyára lesznek olyanok, akik úgy gondolják, kilóg a komoly drámák közül. A diszkrepancia szándékos. Szerintem ugyanis ez is színház, mégpedig a legprofibbakkal közül való, ahol minden a hatást szolgálja, pontosan, fegyelmezetten és nagyon mulatságosan. Örülnék, ha sikerülne meggyőzőn az ellenzőit.

Végül a vitathatatlanul legjobb formáját futó Katona József Színház és Gothár Péter alkotásaként Vaszilij Szigarjev *Fekete teje*. Sikerült találni egy olyan orosz darabot, amely a legtokéletesebb leképezése napjaink vidéki életének, sorsoknak, embereknek, viszonyoknak, örültségeknek, üzleteknek és nyomorúságnak egyaránt. Örökre emlékezetes marad például a Szantner Anna–Kocsis Gergely házaspár, Szirtes Ági bögreárdát üzemeltető, végül öngyilkosságba menekülő állomásfőnök-kalauza, Csomós Mari mérgezett pálinkát áruló öregasszonya s a néhány mondatos szerepéből egy egész nyomorúságos sorsot kibontó Ujlaki Dénes. S végül a sok veszekedés és verekedés után a nézők feje fölött a teljes reménytelenségbe boldogan repülő házaspár Gothár Péter szokásosan saját, remek díszletében.

Theomachia (Bárka Színház)

Koncz Zsuzsa felvétele

Ha most össze kellene foglalnom a tapasztalataimat, mit mondhatnék? A főváros legjobb színházaiban nagyszerű színészek játszhatnak nagyszerű szerepeket nagyszerű rendezőkkel. Vidéken kevés az igazán jó társulat, kevés az igazán jó színész – a legjobbak Pestre mennek! –, viszont érdekes, új szellemű rendezők és rendezések vannak; bizom benne, hogy a társulatok is meg fognak hozzájuk teremődni, ahogy erre van is már néhány példa.

Ami a határontúliakat illeti: természetesen válogatott produkcióikat, csak a legjobbakat láttam. Ezek azonban fölveszik a versenyt a legjobb magyarországi előadásokkal, sőt, remélem, hogy egyikük-másikuk termékenyítően hat majd a hazaiakra is.

A látott darabokat végiggondolva érdekes tendenciákat figyelhettem meg: jóformán nem akadt színház, amely ne kísérletezett volna Shakespeare-előadással. Angol barátaim szerint mi jobb helyzetben vagyunk Shakespeare-rel, hiszen időről időre új és még újabb fordításokban játszhatjuk, napi közelségbe hozva ezáltal a reneszánsz világát, míg ők kénytelenek az eredeti, ma már alig érthető és értelmezhető szövegeket színre vinni. De úgy érzem, ez a buktatónk is: minden rendező igyekszik a maga Shakespeare-jét bemutatni – igencsak változó színvonalon. Ugyanez a helyzet a Molière-darabokkal. Az énekesek azt mondják, mindig Bach és Mozart a mérce: itt eljön az igazság pillanata, kiderül, ki mire képes. Lehet, hogy nem nagyon találjuk meg az új, mégis követhető stílust? Bevallom, engem nem tesz boldoggá sem a diszkósított változat, sem a másik esetben a hatvanas évek ruhatára és kellékei, ha azok elfődni hivatottak a megújulási törekvéseket. Szintén feltűnően sok Csehovot láttam – sokat félreértve, illetve félremagyarázva. Persze ez is stíluskérdés. Ami pedig a görög klasszikusokat illeti, itt a legnagyobb nehézség az érthető szövegmondás, noha ebből kellene kiindulni! Egyáltalán, az a tapasztalatom, hogy a mozgás sokszor háttérbe szorítja a szöveget, pedig egyenrangúaknak kellene lenniük. Szerencsére ezek kijavítható hibák, és én nem érzem feladatomban, hogy mindezt fölhánytorgassam. Inkább örülök a jó megoldásoknak – van belőlük jócskán. Örvedetes például, hogy meglepően sok az idén a tragikomédia – bár lehet, hogy ez is csak az én választásaim tükrében látszik így.

Mintegy fél esztendő színházi termését, összesen százharminc előadást láttam: körülbelül reális arányban Pesten, vidéken és a határokon túl. Nagyon szeretem a színházat, ezért boldogan vállaltam fáradságot, néha nehézségeket. Úgy éreztem, meg kell felelnem annak a feladatnak, amelyre alkalmasnak találtak, s amely igen nagy tisztesség. Köszönöm.